

paalde handeling, toestand, gebeurtenis, dient te worden verbonden³⁰⁾.

Hoe nu over deze leemten te oordeelen? Het bestaan en de denkbareheid van deze leemten moet, meenen wij, kortweg worden ontkend.

Wij gaan er thans toe over de gronden uiteen te zetten, waarop ons oordeel rust.

Herinneren wij er nog eenmaal aan, dat slechts dan van „echte,” positiefrechtelijke, descriptieve, immanente of toepassingsleemten mag worden gesproken, als de wet buiten-wettelijk recht erkent of, om nu onbevooroordeeld te spreken, als recht en wet zich niet dekken. Is dit laatste wel het geval, dan vormt de wet één geheel, dan is met de voorstelling van het recht in ons bewustzijn de voorstelling van een systeem, van een geheel, verbonden. Het recht (de wet) is dan niet een afzonderlijk complex van postulaten, maar een systematisch gesloten normengeheel. De vraag naar de leemten in de wet is dus een vraag naar de bronnen van het recht. Zij, die het bestaan van leemten in de wet aannemen, moeten bevestigen, dat de wet slechts een deel van het recht bevat. Een leemte in de wet is er dan, als eenige gebeurtenis door het buiten de wet liggend recht wordt aangemerkt als een rechtsfeitsverwerkelijking, terwijl de wet daaraan geen rechtsgevolg verbindt.

De voorstelling van de wet, als slechts een stuk, een zeer klein deel, van het recht be- of omvattend, is ons zeer „geläufig.” Het gaat bij de wet niet om woorden, maar om in woorden uitgedrukte of uit te drukken gedachten. Deze wet is „gegeven”. Hoe zou nu, zoo vraagt men ons, zulk een wetgever alles hebben kunnen overzien? Is hij dan volmaakt? Alle menschenwerk is gebrekkig, d. i. incompleet, ook de wetgever kan niet alle verschijnselen van het verkeer overzien, sommige heeft hij wellicht vergeten, andere waren hem misschien nooit bekend geweest. Daarbij komt, dat iedere wet voor de toekomst berekend is; de regeling moet dus uitgaan van een standvastigen wederkeer van soortgelijke dingen. Maar daarmee is gezegd, dat de toekomstige verschijnselen in zoover onder des rechters blikveld vallen, als, abstract genomen, dezelfde staat van zaken wederkeert. Het verkeer wijst echter telkens op nieuwe verschijnselen, op nieuwe gebeurtenissen of sociale doelverwerkelijkingen, die een richtsnoer in de wet zoeken.